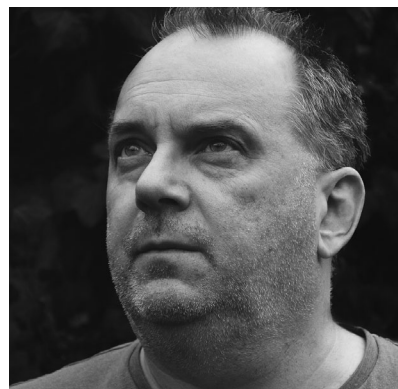

„Ha írok egy verset, azonnal fel kell olvasnom valakinek...”

Találkozás Végh Attila költővel és *A víz arca* című válogatott verseskötetével

– *A víz arca* ugye az első válogatott köteted?

Igen, a Könyvhétre jelent meg, tehát eléggé frissnek mondható.

– Mondd, a költői létben egyfajta kilométerkő, netán korszakhatár a válogatott versek gyűjteményének megjelenése?

– Gondolom, inkább csak annyiban, hogy jelzi: megöregedtem, így ez engem inkább letör... Szerintem a válogatott kötetnek az a jelentősége, hogy ez az a típusú megjelenés, amelyet nem illik javasolnia a szerzőnek a kiadó számára. Ildomosabb megvárni, amíg valamelyik kiadóban megfog a vágy, hogy egy válogatott kötetet összeállítsanak. Ez velem most így történt.

– Egyébként én úgy gondolom: éppen időszerű volt – no, nem azért, mintha valóban megöregedtél volna. Sokkal inkább az a hét verseskötet indokolja, amelynek anyagából ez a válogatás megszületett. Amúgy meg jó néhány, általam hozzáértőnek tisztelt ismerőddel találkoztam most, a beszélgetésünk előtt, és teljes konszenzust mutattak abban, hogy Végh Attila kimondottan jó költő.

– Hát ez nagyon megható – az a baj, hogy nekem sosem mondják. Úgy tűnik: a hátam mögött szeretnek.

– Azért gondoldj bele, mennyivel jobb ez így, mintha szembedicsérenének, a hátad mögött meg kígyóbékát kiabálnának rád. Komolyra fordítva: van egy érdekes dichotómia a te verselésedben: miközben

lépten-nyomon kiderül, hogy pompásan fejlett humorérzéked van, a költészeted alaphangja mégis – próbálom kerülni a „depresszív” jelzőt – a létezés minden nyúgével és nyilaival tisztában lévő líra.

– Igen, én egy ilyen dichotómikus lény vagyok szerintem is. Számomra ezt főleg az jelzi, hogy amikor olvastam Nietzscheknek *A tragédia születése* című könyvét, akkor a legmegragadóbbnak azt találtam benne, hogy észrevetted a görög létérzésnek ugyanezt a típusú dichotómiáját, egyrészt az ujjongás képességét, az örökös hálaadást azért, hogy egyáltalán létezőnk, és milyen csodálatos az élet, másrészt a melankóliának ez a brutális, mélyre mutató és szomorú átérzése is jellemző volt rájuk. Ahogy rám is. Jó, hogy erre rákérdeztél!

– Amúgy pedig az egész létezésünk körülbelül ebből áll. Igyekszünk elérni néhány euforikus pillanatot, közben pedig „az ősi jármot görbedezve húzzuk”, miként Kosztolányi egy szép műfordításában fogalmaz. A lírára legtalálhatóbb szót mondtad ki, amikor melankóliáról beszéltél. Bizony egy tipikusan és összetéveszthetetlenül férfimelankólia hatja át a köteteidet, és ezt a válogatást is. Ebben a „férfi” előtagban csöppnyi ironia is van részemről: úgy, ahogy a náthának is megkülönböztetjük a nőinél ugye nagyságrendekkel súlyosabb férfiváltozatát...

– Erről most az jut eszembe, hogy tegnap beszélgettem egy fotós lánnyal, aki elmesélte, hogy amikor az egyik galériának bemutatta a fotóit, ott azt mondták rá: tipikus női képek. Kérdeztem tőle, hogy ezt most ők vajon pejoratív értelemben mondták-e. Nem tudta eldönteni, válaszolta, de azt hiszi, igen. Amire én azt mondom, hogy ez nagyon szomorú, mert, ha azok a képek női képek, akkor a galériásoknak is tudniuk kell, hogy az a fotóknak legfőbb erényük lehet. Én például a nők által készített filmeket imádom, mert azok női filmek. Enyedi Ildikó filmjei például nagyon tetszenek, mert olyan típusú női érzékenység lakozik bennük, amilyen érzékenységre egy férfi soha nem lenne képes. Amúgy mindazt, amit a nemek harcának meg hasonló hülyeségeknek szoktunk nevezni, én a magam részéről már nagyon szívesen elfelejteném. Már tényleg itt az idő, hogy észrevegyük: férfi és nő egymást, ha úgy tetszik, dichotómikusan kiegészítő lények. Így aztán örülök annak is, hogy te férfi-típusú melankóliát említesz velem kapcsolatban. Nem szeretnék nő lenni, meg sajnós nem is tudnék.

– Pedig a gender nevű divatórület jegyében akár meg is próbálkozhatnánk ezzel, ha kedvünk lenne hozzá, csak persze nincs hozzá kedvünk... Ezzel szemben úgy

gondolom: nagyon is fontos, hogy a nemi princípium áthassa az ember személyét, és azt, amit létrehoz. A férfi legyen férfi, a nő pedig legyen nő – ha kérhetjük. Rajtad például – és nem melleleg a ver-seiden is – világosan látszik, hogy tiszteled, becsülöd és szereted a női princípiumot.

– Igen, én már régen észrevettem, hogy nőkkel például sokkal jobbakat tudok beszélgetni, mint férfiakkal. A nőkkel való beszélgetés valahogy mindig lelkeséggel, lelki tartalmakkal van átítva. A férfiakkal vagy szellemi témákról fecsegünk, vagy még alantasabb dolgokról: hogy például hol mennyi honort fizetnek... Esetleg még politikai hülyeségekről is. A nőkkel való beszélgetés mindig egyfajta lelki merülés.

– *Egy férfinak egy nő előtti kitárulkozásához szerintem még szexuális mozzanat sem feltétlenül szükséges.*

– Vagy ha igen, akkor is annyira rejtetten, hogy nem ez a meghatározó. Inkább az, hogy a lelkünket könnyebben meg tudjuk nyitni annak, aki a létezésben egy másfajta pozíciót foglal el. Az nyit meg bennünket, ami belőlünk hiányzik – igaz, belőlük viszont hiányzik az, ami bennünk irányukban megnyílik. Ez egy ilyen komplementer hatás, a megnyílás pedig a híd.

– *A te költészeted egyik alaptétele, hogy az ember egy sűrű, sötét dzsungelből próbálja kivágni, és ezáltal megtalálni önmagát, ám ha ez sikerül, az maga a kozmikus magány...*

– ...hát, vagy a halál! Igen. Az életet én egy ilyen ösvénynek lá-

tom, amely egy rengetegben vezet a végső nagy tisztás felé, és akik azt mondják, hogy már életükben kijutottak erre a tisztásra, azoknak én nem nagyon hiszek. Ez finoman fogalmazva is hübrisz, felfuvalkodott gög. Ez az elveszettség, amelyet én érzek és írok, egyrészt szomorú és félelmetes, másrészt nagyon szép is, mert ez tesz minden lépést kalanddá, új felfedezésé – anélkül, hogy mindeközben bármiről tudnánk bármit. Az ember minden tudományával együtt miniatűr felismerésekig, apró megvilágosodásokig jutott legfőképp: ráadásul – miként Nietzsche is rámutat – velünk minden egy por-szem méretű bolygón történik a rettenetes univerzum egy eldugott szegletében. Mi, bizonyosfajta okos állatok, kitaláltuk magunknak a megismerést, miközben az egész bolygó élete is csak egy pillanattig tart, az univerzum pedig közönyösen zúg tovább. Én nem szeretném azt hinni, hogy belelátok abba a létsíkba, amely minket létrehozott, ezért nem vagyok vallásos sem – bár még katolikus pap barátom is van –, mert ha hinném, hogy belelátok, szerintem az is hübrisz lenne.

– *Akkor miért érdemes bármi olyasmire törekedni, amit jónak mondunk vagy képzelünk? Miért érdemes például rimeket keresgél-ni? És akkor miért érdemes tisz-tességesnek lenni?*

– Ez most két külön kérdés sze-rintem. Az egyik a morálra mutat, a másik az esztétikumra...

– *...azért nagyon nehéz a kettőt különválasztani egymástól...*

– ...a végén egy, de az elején még kettő! A kérdés morális ré-

szére azt válaszolom, hogy a re-ménytelenség közben azért nem volna jó másoknak bajt vagy fáj-dalmat okozni. A morál legfontosabb szerepe, hogy megóvja az embert a lelkiismeret-furdalástól. Ha én a saját életemmel próbálok kezdeni valamit, az óhatatlanul súrolja, alkalmanként föl is sérti mások életét...

– *...de nem mindegy, hogy mi-lyen mértékben...*

– Igen. Lehetőleg csak annyira, hogy ne vérezzen ki tőle, ne haljon bele. Tehát a morál végső soron egy ilyen kitágított illemszabály-rendszer. Ennyit a morálról, amely amúgy nem nagyon érdekel, a kis-polgári válfaja pedig végképp nem. A másik kérdésre, az esztéti-kumra, hogy miért szép, miért kell verset írni...

– *...tudom: mert vers nélkül meggömbülne a világ gyémántten-gelye...*

– Nem érdekel nagyon a világ gyémánttengelye, én a saját élvezetemre írok verset, mert az ne-kem jó. Szeretem csinálni. Úri kedvem úgy tartja, hogy verset írjak. És miközben élvezem, tö-rekszem arra is, hogy aki elol-vassa, az is élvezze. És itt jön be a kapcsolat a morál meg az esztétikum között: hogy mindenféle alkotásnak közösségteremtő ere-je van. Ha írok egy verset, azon-nal fel kell olvasnom valakinek. Itt már összekapcsolódik erkölcs és esztétikum, nem tudom a kettőt szétválasztani. Mi egy olyan álom-ban élünk, ahol az a jó, hogy sze-retjük egymást, és ahol igyek-szünk egymásnak megmutatni, mi hogyan látjuk ezt az életet, ezt a csodát.

Stifner Gábor